

Хоменко І. І.,
старший науковий співробітник
Центру досліджень інтелектуальної власності
та трансферу технологій НАН України,
патентний повірений

УДК: 347.77:633

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

INTELLECTUAL PROPERTY IN CONDITIONS OF MILITARY AGGRESSION

Розглядається ситуація пов'язана з створенням та патентуванням об'єктів права інтелектуальної власності під час збройної агресії РФ проти України в неприбуткових установах. Зменшення кількості подання бюджетними (неприбутковими) установами заявок на винаходи, корисні моделі, промислові зразки може призвести до занепаду патентної справи. Надаються пропозиції щодо заохочення, генерування винаходів, корисних моделей.

Ключові слова: *інтелектуальна власність, створення, заохочення, подання об'єктів права інтелектуальної власності, бюджетні установи, збори за подання заявок.*

The situation related to the creation and patenting of objects of intellectual property rights during the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine in non-profit institutions is considered. A decrease in the number of submissions by budget (non-profit) institutions for inventions, utility models, and industrial designs may lead to the decline of the patent case. Proposals are provided to encourage the generation of inventions and useful models.

13 квітня 2022 року набрав чинність Закон № 2174-IX "Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану,

введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України", що посилив захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану [1]. Закон передбачає зупинення під час дії воєнного стану перебігу строків, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності; зупинення строків щодо процедур набуття цих прав, визначених спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та підзаконними актами; можливість уповноваженим особам подати необхідні документи (заяви, клопотання, заперечення, відповіді тощо) протягом дев'яноста днів від дня скасування воєнного стану, без сплати збору за поновлення, подовження чи продовження відповідних строків. Це дозволило неприбутковим організаціям власникам реєстрацій на винаходи, корисні моделі відтермінувати строки оплати підтримання їх чинності.

Однак, збори за подання заявок на винаходи, корисні моделі, за проведення експертизи винаходів потрібно сплачувати відповідно до «Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» затвердженого постановою № 1716 Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. В той же час, Державні казначейські служби України деяких районів м. Києва не проводять оплату бюджетним (неприбутковим) установам за платіжними дорученнями щодо сплати зборів та держмита за дії пов'язані з охороною прав на об'єкти права інтелектуальної власності (ОПІВ).

За підсумками 9 місяців 2022 року порівняно з відповідним періодом 2021 року загальна кількість заявок зменшилася більш як на 40 %. Кількість заявок на винаходи, корисні моделі та промислові зразки зменшилася на 20,4 %, 44,9 % та 55,9 % відповідно. Кількість заявок на торговельні марки за національною процедурою зменшилася на 48,8 %, за міжнародною процедурою – на 7,8 % (Табл.1). За 9 місяців 2022 року активність у поданні заявок на винаходи зменшилася на 20,4 % порівняно з аналогічним періодом попереднього року **переважно за рахунок падіння активності національних заявників –44,6%** (Табл.2) [2].

Таблиця 1. Показники надходження заявок на ОПВ за 9 місяців 2018-2022 рр.

Об'єкти промислової власності	2018 р.	2019	2020	2021	2022	2022р. у % до 2021 р.
<i>усього надійшло</i>	40 639	45700	33 802	36 341	21 683	59,7
винаходи	2932	3007	2276	2429	1933	79,6
Корисні моделі	6794	7059	4025	3095	1706	55,1
Промислові зразки	2355	1993	1503	1482	653	44,1
Торговельні марки	28558	33641	25998	29335	17391	59,3
Національна процедура	22868	27264	20290	23559	12063	51,2
Міжнародна процедура	5690	6377	5708	5776	5328	92,2

Таблиця 2. Надходження заявок на винаходи за 9 місяців 2018–2022 рр.

	2018 р.	2019	2020	2021	2022	2022р. у % до 2021 р.
<i>усього надійшло</i>	2 932	3 007	2 276	2 429	1 933	79,6
За національною процедурою	1778	1897	1141	1115	673	60,4
від національних заявників	1589	1753	940	904	501	55,4
у т.ч. юридичних осіб	881	1003	511	492	299	60,8
від іноземних заявників	189	144	201	211	172	81,5
За процедурою РСТ, у т.ч. від національних заявників	1154 1	1110 1	1135 1	1314 5	1260 3	95,9 60,0

Враховуючи вищенаведене та воєнну агресію проти України, зменшення фінансування важливо підвищити мотивацію українських винахідників до

розроблення, патентування винаходів, корисних моделей, промислових зразків.

Відповідно до Постанови Президії Національної академії наук України (НАН України) № 319 від 22.11.2000 «Про проведення в Національній академії наук України конкурсу за досягнення кращих показників у винахідницькій роботі, створенні, охороні і використанні об'єктів інтелектуальної власності в установах НАН України» та за звання «Винахідник року Національної академії наук України» ряд установ НАН України отримують грамоти, премії за найкращі показники в сфері інтелектуальної власності. Десять винахідників, працівників установ НАН України, які досягли високих показників у винахідницькій та патентно-ліцензійній роботі отримують свідоцтва та премії. Їм присвоюють звання «Винахідник року Національної академії наук України».

WIPO у квітні 2023 р. було проведено конкурс відео «Жінки у всесвіті інтелектуальної власності» до Міжнародного дня інтелектуальної власності [3]. Тема: як інноваційна екосистема дозволяє розкрити винахідливість і креативність дівчат та жінок і будувати краще майбутнє для всіх. Для участі необхідно було записати відео тривалістю 90 секунд на тему «Коли жінки приходять у всесвіт інтелектуальної власності, ми прискорюємо інновації та креативність, і всі стають переможцями», зареєструватися та відправити заявку на сайті конкурсу. У призовому фонді конкурсу – цифрове обладнання вартістю до 9 тис. швейцарських франків для перших трьох місць, а також можливості навчання від Академії WIPO для авторів кращих 10 робіт. Переможців, яких буде обрано шляхом відкритого онлайн-голосування, оголосили 26 квітня 2023 р. в рамках заходів з відзначення Міжнародного дня ІВ.

Також, пропонуємо для збільшення кількості подання заявок в Україні на ОПВ:

- внести зміни до Порядку виконання повноважень Державною

казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану затвердженою постановою КМУ від 09.06.2021 р. №590 у підпункт 2 п. 19 абзац 3: «...за видатками спеціального фонду державного та місцевих бюджетів – сплата зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти промислової власності».

- при поданні заявок бюджетними (неприбутковими) установами на винахід, корисну модель до УКРНОІВІ, що стосуються зброї, медичних продуктів необхідних фронту – встановити збори за подання заявок на ОПВ, за проведення їх кваліфікаційної експертизи та за публікацію про видачу патентів, а також державне мито за реєстрацію ОПВ, повинні складати 10 відсотків установленого розміру відповідно до «Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» затвердженою постановою № 1716 Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. УКРНОІВІ проводить експертизу таких заявок упродовж 6 місяців від дати оплати відповідних зборів.

Список використаних джерел:

1. Набрал чинності Закон щодо зупинення на час дії воєнного стану перебігу строків, пов'язаних з охороною прав ІВ. Надія Гришанова, провідний юрист-аналітик. 14 квітня 2022. Інформаційне агенство «ЛІГА:ЗАКОН». URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/210577_nabrav-chinnost-zakon-shchodo-zupinennya-na-chas-d-vonnogo-stanu-perebgu-strokv-povyazanikh-z-okhoronoyu-prav-v .
2. Промислова власність у цифрах. Показники діяльності у сфері промислової власності за 9 місяців 2022 року. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності». URL: <https://ukrpatent.org/atachs/promvlasnist-9m-2022.pdf> .
3. Жінки у всесвіті інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/zhinky-u-vsesviti-intelektualnoi-vlasnosti-nahaduiemo-pro-konkurs-video-do-mizhnarodnoho-dnia-IP-vid-WIPO>.
- 4.